

10 Nieuwe Historische Reisbeschrijving van
den Gzooten Turk / van den Perstaan / en diergelyke / daaz van de
eigentlyke en ware oorzak zyn.

In wat
opzigten
Portu-
gaal
voor
Spanjen
is te pre-
fereren?
En waar-
in darfe
malkan-
der gelyk
zyn?

Besluit.

De vzugtbaazheid en onvzugtbaazheid van dit Koningryk / kan
uyt het gene wy diesaangaande reeds gesegd hebben / genaeg bezeyen
woyden : waaz by men dit nochtans sou konnen aamterken / dat Por-
tugaal in 't algemeen geconsiderceert / veel beter beboutwd / veel vzugt-
baazder / en veel Volkryker / als Spanjen is : dat 'er den Koophan-
del beter floreert / en dat men om die reden / ook beter met een Por-
tugies / als met een Spanjaard / om kan gaan ; hoewelse in andere
opzigten malkander niet bezre ontloopen sullen : hebbende sy op haaz
beurt ook die eigenste swakheid gehad / van dooz het bezdyben der
Joden en Maranen / dooz de sterke verbolgingen der Inquisitie / &c.
haaz Landen merkelph van Inwoonderen te ontblooten.

Ziet daaz / myn Heer / het geen ik booz dit maal van den staat
en gelegenheid van dit Land / van desselfs verdeelinghe / vzugtbaazheid
en onvzugtbaazheid / &c. nodig oordeelde te seggen : in de naaste reise
hoop de eere te hebben / van H. Ed. aangaande de eerste Inwoonders /
te onderhouden / en aan te toonen / wat Volkereen het selve successivelph
beheerscht hebben / wat reboluten / in het selve syn boozgeballen / en
zoo verbolgens. Ondertussen hoope / dat H. Ed. het tegenwoordige
niet onaangenaam sal zyn / en het toekomende niet geen minder ver-
noegen afwagten : volkomen van myn verseeckerd zynde / dat ben en
blype /

MYN HEER, &c.

T W E E D E B R I E F.

Aanwysende door wie Portugaal eerst bevolkt is, wat Natien 't selve van tyd tot tyd beheerscht hebben, wat revolutionen en Oorlogen daar in sijn voorgevallen, en op wat wyse het selve tot sijn tegenwoordige conditie gekomen is.

M Y N H E E R,

Et opschyft van desen Blyef geeft alleen genoeg te Inleidin-
kennen / wat zaken ons in den selven booz sullen ge.
komen / en hoe moepelyk de berhandelinghe van alle
dusdanige dingen is : het welke dan ook met een
de reden is / waazom wy ons over de selve wat
berder sullen moeten uitbreiden / als wel over an-
dere dingen / waaz van wy in onse voorzgaande ge-
spzoken hebben / geschied is.

'T is waaz / wy hebben verscheide swaartgheden / die hier ten
principale in consideratie quamen / opgelost / wanneer wy ontrent het
berhandelen van dese stoffe / ten opsigte van het Koningryck van Span-
jen / besig waren ; en te gelyk een onsefkbaren weg aangewesen / langs
welke men tot de kernis van dese dingen komen kan. Maaz al zoo
dit voornamentlyk relatief tot Spanjen was / en dat 'er nog andere
dingen waren aan te tonen / die eigentlyk en alleen tot Portugaal be-
hoorden / zoo hebben wy de nader en bzeeder berhandelinghe van de selve /
met opset tot hiertoe uitgestelt : wel verseekerd zynde dat den arbeid /
die aan sulke dingen word aangewend / de moeite tot allen tyden wel
belonen sal : te meer om dat boben dien van gedagten ben / dat het
gene hier / ter occasie van Portugaal / sal worden bygebracht / met
een sou konnen verstreken / om 't voorzverhaalde van Spanjen nog
grooter klaarheid by te setten.

Dit Koningryck van / gelyk wy gesegd hebben / aan alle kanten in Gelegen-
de Staten van Spanjen zynde ingesloten / zoo is het selve oorzaak ge-
weest / dat meest alle de beranderingen die Spanjen in boozleden ty-
den sijn overgekomen / met eenen Portugaal sijn te beurt gevallen ; ge-
zoo wel wanneer de Caffaginenzen sijn meester van het selve maach-
ten / als wanneer de Romeinen het selve overheerden ; of dat eindelyk
de Goten en Alanen / en andere Noordse volkeren den Zetel van
haaz heerschappye daaz in ter nederstelden : inboegen dat alles wat wy
ten

12. Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van

over
quamen
het selve
meê te
beurt
vielen.

Onder
wat Na-
tien de
voor-
naamste
verande-
ringen in
Portu-
gaal syn
voorge-
vallen.

Cartha-
ginenfen
en Ro-
meinen
in Por-
tugaal.

Oorlo-
gen tus-
fen die
beide.

Hanni-
bal een
gezwore
Vyand
van de
Romei-
nen.

ten desen opsigte / van Spanjen gesegd hebben / na mate van meer-
gemelte omstandigheden / van Portugaal meê verstaan moet worden ;
niets oberig zynde / als dat wy dese stoffe wat verder uitzeyden / om
zoodoende niet alleen de wederzyde overeenkomste / maaz ook de booz-
naamste bysonderheden / te klaazder te konnen aan tonen.

¶ Is onnodig hier te herhalen / dat de Iberiers de eerste Inwoon-
ders van dese Landen geweest zyn / nog wat Volkeren successibelyk /
tot op de tyden der Carthaginensen / tot haaz syn overgekomen : zyn-
de sulks op syn plaats alreeds ten genoege aangewesen. Maaz alzo
de meeste en merkwaazdigste veranderingen / onder de geselde Car-
thaginensen / Romeinen / en Noozyde Volkeren / in dese Landen zyn
boozgeballen / zoo zullen wy ons tegenwoozdig ook omtrent de bez-
dyppen der drie gemelte Natien besig houden : wel wetende dat dese
berhandellinge ons overbloedige stoffe sal verschaffen / om alles wat tot
nadere kennis van dese dingen vereischt mogt worden / volkomen te
suppletten.

Zoo ras en waren de Carthaginensen / onder haaz Hoofd Mazaus /
of Maherral / niet in Spanjen gekomen / of sy sogten zig meester
van het gansche Land te maken / zoo wel in weertwis van de Pheni-
ciers / als van de eigen Inwoonders. Dit gelukte haaz ook zo wel /
datse het selve ober de drie honderd en vyftig jaren / tot op de komste
der Romeinen / zynde twee honderd en vyftien jaaz booz de geboozte
van onsen Saligmaker / beferen hebben : wordende hier dooz den Oorz-
log tussen dese twee magtige Volkeren op 't nieuw ontfloken ; terwoyl
de Spanjaazden zig tussen beiden verdeeld bindende / geen ander pazy-
tte wisten te hiesen / als zig naaz tyds gelegenheid aan de zyde van
die gene te boegen / die haaz de strekste dagten / en waaz byse de meeste toe-
blugt vinden konden. En vermits de Romeinen doozgaans de ober-
hand behielden / zoo ware de Carthaginensen eindelyk selfs genood-
saakt / haazluider vziendschap te zoeken / en Dzyde met haaz te ma-
ken / zoo goed alsse behouwen konden.

Dese Dzyde duurde niet langer / als tot op den tyd van Hamilcar
Barca / den welken / een Portugiese Dzyde getrouwd hebbende / na
Spanjen overging. Want de Carthaginensen weerende / dat Hamil-
car een geslagen Wyand van de Romeinen was / zoo begabense zig on-
der syn bescherminge / maakten hem Luptenant Generaal van haaz
Leger / en baden hem dat hy haaz zaak tegen de Romeinen wilde
handhaben. Hamilcar wel te dzyden zynde / dat hem occasie gegeven
wierd de Romeinen afzruk te konnen doen / en den haat die hy de
selve toedroeg / te doen uitmunten / bedagt zig niet lange. zoo gunst-
gen gelegenheid waaz te nemen : zynde den haat waaz van wy zoo
eben gesproken hebben by desen Veld-Oberste zoo groot / dat hy sijn
Zoon Hannibal / een kind van negen jaren zynde / op den Nuttaaz
had doen sweren / dat hy de Wapenen tegen de Romeinen sou aanne-
men / en haaz den Oorzlog declareren / zoo ras hy bequaam getwoz-
den

den was / om de selve te konnen voeren. Ondertussen liet hy zelfs niet na / den Oorlog tegen de Romeinen met goed succes voort te setten; behalende veel heerlyke victorien / overwinnende veel magtige Steden en Landschappen / en gansch Africa met den roof der selven verbulende.

Neegen jaren was hy bezig met het behalen van dese overwinningen; maar wanneer hy naderhand na Italien wilde gaan / zoo wierd hy verslagen in een gevecht tegen sommige Rebellen in Spanjen. Dit is de selve Hannibal Barca / waaz van wy in de Beschryving van Catalonten gesegd hebben / dat hy den Stigter van Barcelone was.

Na de dood van Hannibal nam syn Swager Asdrubal / een man van een ongemeen verstand en dapperheit / het bestrid over het Leger der Carthaginiensers aan. Maar alzo de onlusten van dag tot dag in Spanjen vermeerderden / zoo namen de meeste van desen Landaazden die het meeste aan de wreedheid der Carthaginiensers / in de laatste Oorlogten geëxposeert waren geweest / haaz roeblugt tot de Romeinen / en boegden zig aan der selver zijde: woedende dit zoo eubel aan de zijde van Asdrubal genomen / dat hy op het allerernstigste booznam / haaz het selve eerlange te sullen vergelden. En waazlyk de wozaak die hy hierover sogt te nemen / en den toetsel die hy ten boozschreben einde maakte / waren zoo groot / dat ten waaz den Raad van Rome Quintus Lucratius na Spanjen had gesonden / om Vrede met Asdrubal te maken / ontwyselyk den ondergang van een van dese Republyken daaz op gebolgd sou hebben. En wierd de gemelte Vrede tusschen dese twee Legerhoofden gesloten / onder expresse boozwaazde dat de Stad Saguntum volkomen neutrally sou blijben / sonder zig een van beide partijen te onderwerpen / of de selve op eeniger hande wyse te gehoozamen; maar datse ten eene maal onafhangelyk zou zyn / en geen andere als haaz eigen wetten volgen.

Vrede
tusschen de
selve ge-
maakt.

En hoewel dese Vrede van geen langen duur scheen te zyn / zoo wierde omrent de drie-en-twintig jaren onderhouden: gedurende welken tyd Asdrubal zyn best dede / om zig in dat gedeelte dat hem was toegelegd / en door de Riviere de Ebro van dat van Lucratius gescheiden was / bestrid te maken: al het welke nochtans door eene eubeladaad geheel bebozden wierd / vermits hy door zyn passie zig zo bezre liet verboeren / dat hy een Heer en Inboozling van Lusitanen onschuldig liet om 't leven brengen / zyn lichaam aan een galg hangende / en zyn hoofd op een Lancie / van de eene Stad tot de andere / latende ommedragen; tot een bewys / dat desen Carthaginienser syn ingeboren aazd wel booz een tyd lang bebozgen / maar geensing uitgetrokken had.

die van
geen
langen
duur is.

Wred-
heid van
Asdrubal

Dese wreedheid scheen zoo groot in 't oog van al het volk te zyn / en de Slaaf van desen Heer was 'er zoo levendig van geraakt / dat hy booznam desen geweldenaar den hals te breken; gelyk hy weinigtijds daaz na ook in 't werk stelde.

Die op hem zelfs geworpen word.

Wel te waaz dat dese ongelukkige / na dat hy het boozschreben fate bezigt hadde / aan de aller swaazste tormenten wierd overgegeven : maaz hy had zoo grooten genoeg / dat hy de dood van sijn Meester zoo wel gewyzen hadde / dat hy de grootste smerten die hem werden aangedaan niet scheen te gevoelen / en dat hy betuygde niet het minste leedwesen te hebben van te sterben.

Hannibal word hoofd van de Carthaginensen.

Hannibal / twee-en-twintig jaren oud zijnde / wanneer Mdzubal in mantere boozschreben wierd aan kant geholpen / wierd aansonds tot Hoofd van het Leger der Carthaginensen aangesteld : sijnde den haat dien hy tegen de Romeinen van sijn Vader had overgeerft / en den welken hy zoo plegtelyk op het Nuttaaz gesworen had : wel het booznaamste dat sijn onderhortige in hem beminden / en dat haaz alle sijn wezedheden / ontrouwte / en diergelpke / te eerder dede bergeten / om dat hy boben dien dapper / kloekmoedig / en tot den moepelijsten azbeid scheen geboren te sijn.

Verbreekt de Traktaten met de Romeinen opperegt.

Soo ras had Hannibal het gesag en vermogen niet in handen bekommen / of hy berchak de Traktaten van Dzedo met de Romeinen opperegt ; hy belegerde / en won haaz Steden ; en oefende allerhande vbandlijkheden ten platten lande ; sels nam hy een besluit van Saguntum te belegeren ; verschnende ten boozschreben einde omtrent de selbe / met een Leger van honderd vijftig duysend Combattanten.

Belegerd Saguntum.

Maaz nademaal het by de Romeinen booz een en de selbe saak gehouden wierd / haaz Bondgenoten / of haaz selben aan te doen : soo liet den Senaat sig angelegen zyn / om die van Saguntum te verbedigen. Zpsonden dan twee Ambassadeurs naa Carthago / om aan den Raad van dese Republyk bekent te maken / dat / by aldien Hannibal sijn trouwen niet meer te rugge trok / en niet ophield vbandlijkheden te plegen / haaz Heeren en Meesters sig geboelstg souden tonen van alle soodantige disordzes als hy in dat Land sou mogen veroorzaken. Maaz Hannibal soo veel naa het een als naa het andere vragende / gng boozt met Saguntum te belegeren / en dat op drie verscheiden plaatsen / in welker eene hy selber swaazlyk gequeste wierd.

Mislag van de Romeinen hier omtrent begaan.

Tscheen een vzeemde saak te sijn / en met de Politique van de Romeinen weintig ober een te komen / dat deselbe / in plaats van / van dese gelegenheid te profiteren / haaz tijd met enkele beradingen doorvragten / tot der tijd dat Hannibal weer gesond geworden sijnde / de belegeringe op het nieuwt gng herbatten. Maaz vermits 'er ondertussen opdinge gehomen was / van een opstand in Oretantien en Carpentantien (sijnde dat gedeelte van Spanje / dat tegenwoozdig onder den naam van het Koninkrijk van Toledo bekend is) soo was hy verpligt verwaazt heen te gaan : latende terwyljen het bestier van dese belegering aan Mahabal / een booznaam Bedelhebber van sijn Leger : den welken sig ook soo wel van sijn Commissie had gequeten / dat Hannibal / by sijn wederkomst / de vzeesse groot genoeg bond / om een slozm aan te vzengen.

Gedurende dit alles quam een Burger van Saguntum / genaamd Die van Saguntum foeken op een eerlyke wyfete tracteren; het welke van Hannibal ffinde afgeflagen, zoo nemense een de- fperate relolutie.

Alcio, in het Leger van Hannibal / en felde tot den felben / dat indien hy aan ffin mede-Burgers een eerlyk accoozt wilde toefiaan / fpluiden de Poozten van haaz Stad fouden openen. Maar Hannibal haazluiden niet anders willende toefiaan als het legen / ende een rok waaz mede fpe gekleed waren / foo wilden de belegerde / aan de welke een Spanjaard / Alorco genaamd / defe boodfchap was komen doen van wegen Hannibal; alfoo den Saguntier het felbe te doen geweigerd hadde; foo fchandigen verdzag niet aannemen. Derhalven bzagtenfe alles wat haaz dierbaaz was by malkanderen / en offerde het op aan de blamme. Selfs vind men by verfecheiden Schypvers / dat bele onder haaz fig felber daaz in gewoopen hebbe / dat ifeber willende ondergaan / als met fchande / onder het geweld van een Dwingeland te verballen. Hierop viel Hannibal aan alle kanten ter Stad in / nedermakende alles wat boven de beertfen jaren was.

De Carthaginenfen bleeben dan meester van Spanjen / tot datfe ten laafsten volkomen dooz de Romeinen daaz uit verdzeben wferden; het welke omtrent twee honderd jaren booz de Regeeringe van Julius Cefaz gebeurde. En waren de Scipionen wel de eerfte die den Oozlog in Spanjen met ernst boozfette; dog niet zoo feer tegen de Spanjaarden / als wel tegen haaz algemeene byanden / de Carthaginenfen; niet tegenftaande defelbe in het herte van Spanjen geboerd wferd. Selfs fouden Cnejus en Publius haaz oberlange daaz uit verdzeben hebben / hebbende haren Standaard reeds geplant tot op het Pyrenefe gebergte; ten waaz de Carthaginenfen / die de dapperheid ende het beleid van defe Wieldoberften bekend waren / niet bedzog in de plaarfe van floekmoedigheid gebuukt hadden / haaz lokkende in een hinderlage / in de welke Cnejus om het leven quam / terwoylen Publius / fig foekende in een toren te falveren / in 't midden van de blammen / en onder de ruinen van dit Gebouw begzaben wferd.

Op het aerugt van de dood van defe twee vermaazde mannen / ging de jonge Scipio / by genaamd de Africaner / naa Spanjen / om de dood van ffin Vader en Oom te wreken. Hy dede daazin feer goode conqueften / bzingende het felbe onder fig in den tijd van vier jaren / wel verftaande alles wat van het Pyrenefe gebergte tot aan de Colommen van Hercules / en den Oceaan was.

Den fchielphen doozgang van foo veel ober winningen / wferd gebolgd dooz het innemen van Nieuw Carthago / of Cartagena / aan de Middelandfe Zee / in het Koninkrijk Murzten / gelegen: in welke Stad hy als Oberwinnaaz wferd ingehaald / op den eigenfen dag wanneer hy de felbe had beginnen te belegeren. De ongemeene goedheid die hy aan de Vrouwen / en aan de gebangenen van defe vermaazde Stad betoonde / won hem het herte en de genegenheid der oberwonnen / die niet gedagt hadden / foo grooten genereufheid by haren oberwinnaaz te fullen vinden. Osk hadden de andere Steden het felbe lot als

Cartagena; want hy verdrzeef de Cartaginensen uit alle de selbe / soo dat gansch Spanjen op dese tyd onder het geweld der Romeinen quam.

Spanjaarden kenden in die tijd de sterkte van haar eigen land niet.

Indien de Spanjaarden op dat pas getweeten hadden / wat boozbeelen de gelegenheid van haaz Land haaz kon toebrengen / als booz het grootste gedeelte door de Zee omringd / en aan de land zyde door het Pyreneese gebergte gedeekt sijnde; de meergemelte Volkheren souden sig het selbe soo gemakkeijk niet onderwoopen hebben. Want de Aragoniers souden sig beter getweerd hebben tegen Cato / en insonderheid tegen Scacchus / die de laatste hand aan haaz verderf leide / en veel heerlyke Steden van haaz ruineerde: ook souden sy de dapperheid van Metellus niet beproefd hebben / die den prijs van sijn overwinninge nog meer door sijn goedertierenheid berhefte. Andalustien en Castilien souden door Lucullus niet sijn t' onder gebracht: Decimus Brutus sou sijn veroveringe niet tot in Gallicien / en in Portugaal hebben voozgeset; en soude mischichten het hert niet eens gehad hebben / van sijn Troupen den overtocht van de Riviere Lima in Portugaal te doen ondernemen; waaz van de Romeinse Historie / onder den naam van de berugte Rivier van Oubly / mentie maakt: zijnde dit een passage waaz booz de aller-kloekmoedigste soldaat altijd gebzeest had. Maaz indien de Romeinen tot hier toe geen groote obstaculen tegen haaz dapperheid gevonden hadden / se bonden wel haast gelegenheid om die in haren oorlog tegen de Portugiesen te konnen tonen.

Viriatius wederstaat het geweld der Romeinen in Portugaal.

Viriatius, die een Portugies van geboorte was / en die met onsen Claudius Civilis in verscheide opsigten een groote over een komst had / was de eerste die het geweld der Romeinen tegen hield / en den voortgang van haaz wapenen / in 't midden van haren loop en voozspoed / dede stutten.

Word van een Jager Veld-overste van de Portugiesen.

Van een Jager wierd hy een Soldaat / en de Portugiesen door sijn boozbeeld aangemoedigd zijnde / maakten hem tot Generaal over haaz Leger; en van die tyd af aan begonnen dese luiden eerst haaz courazie te gevoelen. Sy beguamen een weinfg van den schrik / die soo wel het geluk / als de dapperheid van hare vpanben / haaz had aangejaagd. De overwinningen die de Romeinen op de Spanjaarden en Aragoniers behaald hadden / hielden haaz niet langer in die lasse en algemeene consternatie / in welke sy sagen al te lange geleefd te hebben. Nergens waren se meer meê besfg / en nergens schepense meer vermaak in / als in het beschermen van haaz vyzheid; het welke sy ook met goed succes / gedurende den tyd van veertien jaren / deden. Wat meer is / Viriatius / wiens courage / door het vertrouwen dat hy op sijn Landsluiden had / dagelijks versterkt wierd / beoosloogde te buuz en te swaazd / die groote en magtige Landen / die de Romeinen aan weezypden van de Riviere de Ebus / en de Tagus besaten. Hy insulterde de Romeinse Veld-oversten in haaz eigen Legers en Linien; en hy aldien hy zoo gelukkig was geweest / als dapper en ondernemende / hy

soude

Soude Claudius Animanus buiten alle tegenspraak geslagen hebben / en de Certekenen der Burgermeesteren van Rome / souden den luister van sijn overwinningen niet weinig vermeerderd hebben.

Dooz dese en dsergelpke daden verkreeg hy de naam van Spaanse Romulus, tot dat eindelijk Fabius Maximus de eere van de Republiek / en van de Wapenen der Romeinen reddde: en desen dapperen / dog ongelukkigen Held / niet alleen in 't nautw / maaz selfs tot in de uitsterfte verlegenheid bzagt.

Pompiilius / nabolger van Fabius / sou met hem / de eere gedeeld hebben / van desen manhaftigen Held-oberste verwonnen te hebben / indien hy had voorzgebaren sulks op een behoorzpke wyse / dat is / dooz den weg van Wapenen te doen: maaz bzesende dooz de dapperheid en dooz de bequaamheid van desen man / zoo liet hy hem op een bezradelpke wyse om 't leven bzingen / wanneer hy op het point stond / om sig / als een gebangen / ober te geben. En niet tegenstaande de dood van dese Doozlugtige Man seer boozdeelig dooz de Romeinen was / zoo was se nogtans veel eerlyker dooz de geheugentis van Viriatus selve: die onberwtinnelyk wierd geoozbeeld / wanneer hy de Wapenen in sijn handen had / en dooz sijn byanden selfs niet anders wierd verwonnen / als datse sig tegen alle goede trouwe van hem ontsloegen / op een wyse die in haaz eigen Gedenkshyften / tot haaz eeuwige schande staat aangetekend.

De dood van Viriatus bzagt de Portugiesen onder het geweld der Romeinen / welk joh sy nogtans afwierpen / wanneer Sertorius sig aan 't hoofd van haaz Leger selde.

Dese Held-oberste / die genoodsaakt was uit Rome te wyken / om sig aan de woede van Sulla / en sijn Medestanders te onttrekken / ging eerst naa Africa / daarna naa Spanjen / eindelijk naaz Portugaal. Sijn groot agtinge en sijn vermaazde daden / verkreegen hem haast de vertrouwelykheid en de genegenheid van dese Natte. Den staat van sijn zaken / en de gesteltheit van dese luiden schenen hem al te gunstig / om sig van de selve niet tot sijn boozdeel te bedienen: en hy bestende sig ook zoo wel van die beide / dat hy de Spanjaarden dede opstaan tegen de Romeinen. Hy selde sig aan haaz hoofd / en behaalde veel boozdeelen op de selve Romeinen / inboegen dat Pompejus en Metellus die haaz Leger commandeerden / werks genoeg hadden om haaz zaken staande te houden. Desen oorlog soude heel schadelijke gevolgen dooz de Republiek van Rome gehad hebben / ten waaz de dood van Sertorius / die dooz sijn eigen Domestiquen vermoord wierd / en de lachtheit van Perpenna / die sig aan Pompejus obergaf / Spanjen niet weer onder de magt der Romeinen had doen verballen.

Dese overwinninge gaf een nieuwe luister aan de glorie van Pompejus / wiens daden men tot Rome in opentlyke Schouw-spielen verkondigde:

Word van Fabius in 't nauw gebracht.

En van Pompeilius op een verraderlyke wyse om 't leven gebracht.

Hier doorge-raken de Portugiesen onder het jok der Romeinen.

Die sig egter onder Sertorius weer herhalen.

Die door sijn eigen Domestiquen worden om 't leven gebracht, het welke de faken der Romeinen doet herstellen.

Over
winnin-
gen van
Pompe-
jus.

Die daar
door veel
vyanden
bekomt.

Waar te-
gen hy
fig met
Crassus,
en Julius
Caesar
veree-
nigd.

Die elk
na het
Opperste
gezag
staan.

Maar elk
op een
bysonde-
re wyse.

Verdee-
lende

Roomse
Republy-
ke onder
haat
drien.

Dood
van Cras-
sus.

Verwy-
deringe
rassen

Caesar en
Pompe-
jus.

Caesarde
grootste
vyand
van Pom-
pejus.

de : hoewel dese eigenste lofuitingen oorzaak waren / dat veel van de boornaamste op hem jalouys wierden.

Onder dese vertoonde sig booz alle andere Metellus / die niet bergeten konde het ongelijk / dat hy oordeelde dat hem gedurende den oorlog van Cauda was aangedaan. Cato / die een geslagen vband was van die gene die dooz bereemde daden tot grootheid zогten te komen / hzak van gelphen los tegen Pompejus : zoekende sijn beste en booznaamste daden dooz quaad sprekende te bekladden.

Dese grooten / maaz ongelukkigen Veld-oversten / sig siende aan het misnoegen van belen / en aan den haat van de meeste ten doel gesteld ; sogt een rugsteun booz sig selven / om den luister die hy verkregen had niet te verliesen.

Maet dit opset bereenigde hy sig met Crassus / en met Julius Caesar. En niet tegenstaande den eenen zo vermaazd van wegen sijn rphdommen / als van wegen sijn geboozte was / en dat de andere behalven sijn Consulaat / 't welk hem zoo grooten aansien toezagt / van naturen welsprekende / en van een sonderlinge bequaamheid was : zoo won het nogtans Pompejus van haaz beide / ten deele dooz sijn werkhelpe verdiensten / ten deele dooz den grooten lof die hy daaz dooz verkregen had. Maaz alzo dit niet gendeeg was om daaz dooz den haat van sijn benpders en vbanden te boben te komen / zoo maakte hy met dese twee grooten Mannen een Alliantie ; niet tegenstaan sp alle dize elk om strijd na het Opperste gezag stonden.

Crassus geoccupeert zynde met het hermeerderen van sijn rphdommen / was nergens anders op bedagt als op middelen / die tot het bereiken van dit oogmerk bequaam waren. Caesar lei neutwers anders op toe als om eere te behalen / of immers om de selbe te merkten. Pompejus was jalouys wegens sijn agtbaarheid / soekende sig de selbe op zoodanigen wyse te conserveren als hyse verkregen had.

De Republique aldus onder dese dize grooten Mannen verdeeld zynde / zoo bezekerde Crassus sig van Asia ; Caesar van de Gaulen ; Pompejus ging na Spanjeu : stellende sig seder aan het hoofd der Legers diese in dese Provincien bonden : inboegen dat het Roomse Oppergezag ter dier tyd volkomen in dize partijen verdeeld was.

Dit dziemanschap duurde tot op de dood van Crassus / die in den oorlog tegen de Parthen verslagen wierd.

De dood van Julia / de Dogter van Caesar / en Hupsbzoutwe van Pompejus / contribueerde niet weinig tot het verbzeken van de Alliantie tussen haaz beiden opgeregt : en de jalouysheid die op dese bereeniging volgde / anmeerde haazluiden zoodanig tegen malkanderen / dat dese gemaakte vziendschap wel haast in een openbare vbandschap quam te veranderen.

Caesar was dan den grootsten vband van Pompejus / den welken hy op het hebigste verbolgde / en den oorlog dien hy tegen hem in Spanjen boerde wag niet min twyfelachtig / als wreed en bloedig.

Afranius en Petrejus / twee Stedehouders van Pompejus / waaz van de eene Gouverneur van het Hispania Citerior was / en de andere van Estremadura en van Portugaal / sloegen sig ter neer by Terida. Het Leger van Casar inbesteedde haaz beneden de Riviere Segza / om haaz de Communicatie van dese plaats te benemen. Nu gebeurden het dat de geseide Riviere / niet tegenstaande het tegen't boorzjaaz was / zoodanig quam te overstromen / dat het gansche Veld daaz van onderliep / en twee Buggens / die ober dese Riviere gemaakt waren / weggedreven wierden : inboegen dat Casar sig in die eigenste verlegenheid sag gebzagt / in welke hy het Leger van Pompejus had meenen te stozten. Alles wat 'er in het eene Leger ontbzak / daaz van had men oberbloed in het ander. De Spanjaarden en Portugiesen die gewend waren / de Riviere met Gette-bellen ober te swimmen / lieten geen tijd aan het volk van Casar / om haaz Buggens weer op te maken / maaz oberbleten de arbeids Luiden met werpspielen en pijnzanden. Aan de andere zjde verspreide sig een gerugt in het Leger van Pompejus / dat desen Veld-oberste uit Africa in Spanjen gekomen was / met een goed getal hulpbenden. En of wel dese tpdinge den moet en de hoope van sijn soldaten merkelyk vermeerderde ; zo en verwekte sy nogtans niet de minste ontfeltenis onder die van Casar. Sels maakten sy geen swaertgheid in dit bzingende gebaaz van levens middelen / 't welk nogtans alle dagen vermeerzderde / en het welke buiten twyffel alle andere Soldaten / als die onder het gebied van Casar stonden / sou hebben doen muzmureren : maaz nog den honger / nog alles wat haaz den dood scheen te bzetgen / dede niemand van die gene verschrikken / die onder sijn bestier de Wapenen boerden. Een weinig verduldigheid / en oberbloed van goede ordzes / waren dingen die haaz zo wel tot boorzdeel / als tot glorie strekten. De wateren begonnen te zakken / de Segza begon weer tot zyn eppen palen te keeren / Casar besloeg met sijn Benden het gansche Land / en verbulde alles met schrik en bzeze / dooz de bertwoestingen die hy in alle plaatsen van sijn dooztocht aanregte.

Afranius en Petrejus tegen Casar te velde.

Kloekmoedigheid van de soldaten van Casar.

De Stedehouders van Pompejus / die de ontmoetinge van Casar op alle bedenkelijke wyse bzeesden / en hem sels niet eens in haaz verschanste Leger-plaats dozsten afwagten / zogten een eerlyke retraite te maken / en sig sels na Aragonien te begeben.

Afranius en Petrejus moeten sig aan Casar overgeven.

Maaz Casar daaz zo ras als sy gekomen sijnde / dwong haaz sig aan hem ober te geben ; waaz dooz hy dan van het eene gedeelte van Spanjen meester zynde gewozden / het andere ook niet lange tegenhield.

Dese Gzote oberwinningen van Casar deden hem wel haast ontzaggelijc woorden / onder alle die Natien ober welke hy had gezegepzaald / en verschaften hem oberbloedige stoffe om sijn soldaten / die sig in alle gelegentheden zo wel gequeten hadden / na verdiensten te belonen : haaz uitdeellende zo veel Landen in Spanjen en Portugaal als hem wel gebiel.

Door al hetwelc Casar seer ontzaggelijc word.

Bragua als een Roomse Colonie aange-merkt. Emerita door wie het gebouw is. Otto in Portu-gaal ge-sonden, en waar-om? Ligtvaar-digheid van Po-pea. Staat-kundig gedrag van Otto. Die egter van de Portu-giesen als een Bal-ling word aange-merkt. Otto ver-klaard sich Vyand tegen Nero Roomse Wetten in Span-jen inge voerd. Portu-gaal in vijf Roomse Colo-nien verdeelt. Romeinse Vierfcharen.

Bragua in Portugaal was een van die Steden die hy met de booz- rechten van een Romeinse Colonie vereerde. Ook stond hy toe aan de oude Soldaten / die van hem gescentteert waren / de Stadt Emerita in Portugaal te bouwen; die heden ten dage bekend is onder de naam van Merida.

Naderhand wierd Otto gezonden in Portugaal; en Nero maakte / hem Gouverneur van dat Land / om een regtvaardige pretext te heb- ben / hem van Popea te beroben / dewelke Otto geroofd hadde van Rufus Crispinus / een Romeins Ridder / en haaz wettige Egt-ge- noot.

De ambitie van deze Vrouw onderschaaft door een nieuwe min- nerie / dede haaz zo gemakkeijk uit het bed van haren nieuwe Min- naaz in dat van den Keiser overgaan / alsse dat van haaz Egt-genoot had verlaten / en dat van den eersten Schaker daaz booz verkoren. En dit was de reden / dat Nero op sijn beurt van Otto jalours worden- de / den zelven van het Hof verwoyde / om alleen bezitter van de goede gunst van deze nieuwe Meestresse te zijn.

Otto verdroeg en ontbeinsde dit alles met een staatkundige boozsig- tigheid die geen weerga had / en regeerde ondertusschen Portugaal met zo veel zagtigheit / dat al de wereld gedacht zou hebben / dat dit Cou- bernement volkomen na sijn zin en wensch moest zijn.

Maaz de Portugiesen nogtans kenniss hebbende van sijn debauches met den Keiser / en van sijn onozdentelike maniere van leven / confi- dereerden hem als iemand die na dit Land gebannen was / hebbende boozts zo weinig agtinge booz de deugden die hy in sijn ballingschap schenen te oeffenen / datse noft geloben konden / dat de zelve uit een goed en waazagtig beginsel boozt quamen.

Niez van wederense nog meer overzeed / wanneez Galba sig vband tegen Nero berklaazde / en hem den Oozlog aandede : vermits Otto als doen dede blyken / hoe groot sijn begeerte was / om sig van Nero te wreken. Want nademaal Otto de eerste was / aan wien den Keiser het bewind van eenige Provincien had toevertrout / zo diende hy sig van deze gelegenheid van sig tegen den zelven te berklaaren : gelyk hy dan ook niet naliet / alles te contribuieren wat tot schade van Nero / en ten boozdeele van Galba dienen konde.

De Romeinen dus meester van Spanjen geworden zijnde / en haaz mogentheit hoe langs hoe meer / onder de Regeeringe van der selven Pratores / bevestigt hebbende / maakten ook Wetten / waaz na de Justitie in de Diezscharen van dat Land bedient moest worden.

Portugaal was verdeeld in vijf Roomse Colonien / en Olisippo te- genwoozdigt bekend onder de naam van Tiffabon / was beboozregt booz alle andere plaatsen.

De Hoben van Justitie / door de Romeinen opgereg / waren in de Steden Emerita, andesints Merida; Pax Augusta, tegenwoozdig Badajos; en Scalabita, of St. Aren.

Adrianus
befoekt
alle Pro-
vintien
tot de
Heer-
schappye
den Ro-
meinen
behoor-
ende.

Gothen
en Wan-
dalen &c.
komen in
Spanjen.

En na de-
ze de
Mooren.
Hoe me-
nigmaal
Spanjen

door
vreemde
Natiën
over-
heerd is.

Nader
aanmer-
kinge op
het voor-
gaande.

Stam van
de Gotische
Konin-
gen nooit

in Span-
jen uitge-
roeid.

Alanen
maken
fig meef-
ter van
Portu-
gaal.

Lissabon
te ver-
geefs
door
haar be-
legde.

nte-
legde.

De dood van Trajanus occaste gegeven hebbende tot deber-
heffinge van Adrianus / den welken hy na de gewoonte der Romeinen
geadopteert hadde; zo bezogt dezen nieuwen Keiser in eigen persoon/
alle de Provincien tot het Roomse gebied behoorende. Hy begon met
Wankrijft / tonende daaz veel heerlyke blyken van sijn misdadigheit en
goedertierenheit / dooz het verleenen van veel groote en ongemeene booz-
regten.

Daaz na quam hy in Dyrpsland / van het welke hy als een Sou-
verein Prinz en Heer wierd aangenomen.

Van daaz ging hy na Engeland / alwaaz hy dooz sijn tegenwoozdig-
heit de onlusten stilde / die tusschen de Inwoonderen van dit Land / en
de Saxtsenen der Romeinen gerezen waren.

Eindelyk ging hy na Spanjen / en na Aragonien / om de ruste
van dat Land te verskeren / die egter niet langer duurde als dat
de Gothen / de Wandalen / de Sueben / en Alanen / en andere Noozd-
se Volkeren / ten tyden van Honorius in Spanjen quamen / en zig
volkomen meester van al dese Landen maakten / op zodanigen wyse /
als ter gelegener plaats van ons is aangetoont.

Na dese derde en algemeene rebolutte van Spanjen / beroozzaakt
dooz de boozgenoemde volkeren / volgde den Inbal en de Oberheringe der
Mooren / die hier min aanmerkelyk als van de boozgaande was : in-
doegen dat Spanjen tot vier verscheide malen van bzeemde Partten ober-
woelddig is / die telkens een algemeene rebolutte in het selve beroozzaakt
hebben; als namelyk ten eersten / dooz de Carthaginensen; ten twee-
den / dooz de Romeinen; ten derdendoz de Gothen en Wandalen / &c.
en eindelyk dooz de Mooren / welkers Heerschappye eerst in den
jare 1494. volkomen wierd uitgerooid / als ter booznoemder plaats
naaz eisch van zaken is aangewezen.

Want of wel boozde tyden der Carthaginensen de Phenickers / de
Rhodters / en andere in Spanjen gekomen zyn; zo had haaz luyder kom-
ste nogtans zo grooten veranderinge niet toe gebragt / dat daaz op een
algemeene rebolutte zou gevolgd zyn / zo als ten opsigte van de vier
booznoemde Volkeren gebeurde. Ook zal H. Ed. zig uit het boozgaan-
de geliepen te sinnen brengen / dat de Stam der Gotische Koningen
in Spanjen noit ten vollen is uitgerooid / hoe groot en verschrikelyk
den inbal en de het geweld der Mooren ook zou mogen wezen; maaz
dat 'er alleen een Interregnum van onkent de vier jaren geweest is / te
weeten van de dood van den ongeluklyken Roderijft / tot op sijn nabol-
ger Belagius / als mede van ons is aangemerkt. Waaz hy nog
komt dat Portugaal / van wegen desselfs gelegenheid / zo als wy in
den beginne zelden / aan alle deze veranderingen is deel genoot geweest:
gelyk van het selve Portugaal / hy den boozschreben inbal der Noozdse
Volkeren / booz het grootste gedeelte de Alanen is te beurt gevallen /
die het selve dooz haaz eigen Koningen bestiert hebben. Ook beleger-
den deselve Lissabon; maaz de Stadt gansch niet sterck zijnde / en dooz

Worden
door
Ubalia
Koning
der Go-
then ver-
slagen.
Waarna-
se sig
voor een
groot ge-
deelte
aan Gon-
deryck.
Koning
der Wan-
dalen,
overge-
ven.
Sueven
een tijd
lang
meester
van Por-
tugaal,
waar na
het onder
Leovig-
ild met
Spanjen
word
veree-
nigd.
Over-
gang tot
den te-
gen-
woordi-
gen staat
van Por-
tugaal.
Is niet al-
tijd on-
der den
naam
van Kon-
ingrijk
bekend
geweest.

niemant anders als haaz eigen Inboonders beschermt woordende / zo
bondenze geraden / zig met deze ongenode gasten te verdragen / en haaz
een considerable somme gelts toe te leggen / om daaz dooz of haaz
gunst te winnen / of immers haaz geweldenarpen af te kopen.

Maaz Wallia / of Ubalia / Koning der Gothen / sijn Leger geboegt heb-
bende by dat van Constantius Veld-Oberste / der Romeinen ; zo ariac-
queerde hy de Alanen / en versloegte by Merida : zijnde dit verlies te gro-
ter / om dat haaz Koning Maric onder de verslagene gebonden wierd.

Maric dood zijnde / zo begaven zig veele van sijn Onderdanen onder
de gehoozzaamheit van Sonderic / Koning der Mandalen : hoewel het
grootste deel / die zig aan verscheide plaatsen ; 't zy uit vreeze / of by
eenige ander toeval verhozgen hadden ; het besluit namen van berder na
Africa ober te gaan.

Dog zijn de Sueven omtrent de honderd seben - en - sebentig jaren
meester geboest van Portugaal ; waaz na dit Koningrijk onder de re-
geringe van Leobigild / Koning der Gothen / met dat van Spanjen
bereenigt wierd : durende deze vereeniginge tot op het jaaz van onzen
Zaligmaker ses honderd seben - en - negentig / als wanneer Flabius
Cgica / Gallicien aan sijn oudste Zoon Wirtza gaf ; die het zelbe tot
op het jaaz sebenhonderd en een bezeten heeft.

Hebbende dus bezre opgehaald / alles wat in de oudste gedenkschif-
ten / ten opsigt van den voozleden toestand van Portugaal / merkwaaz-
dig te vinden was : zo bereischt de oorde / dat wy nu tot de latere ty-
den overgaan / en aanmerken / op wat wyze dit Koningrijk tot zijn
tegenwoordigen staat gekomen is.

Men vind Schypvers welke voozgeben / dat Portugaal nooit onder
den naam van een Graaffschap / ook zelfs niet van een Hertogdom /
bestierd zou zijn ; en daaz uit schynen te infereren / dat het altijd onder
de naam van een Koninkrijk was bekend geboest. Maaz de zodant-
ge zullen my gelieven te bergeven / dat ik niet en weet / hoe men zulks
met de Historie van dit Koningrijk zal inschikken. Want behalven
dat het niet en blykt / dat dit Land ten tyde van de Carthaginensen /
of van de Romeinen / ergens een Koningrijk genaamd is : zo is het
een kennelike zaak / dat het zelbe na den inval der Mooren / expresse-
lyk onder den tytel van Graaffschap / aanden Hertog Hendrik / dooz
Alphonsus de VI. / Koning van Castilien en Leon / in den jare 1093.
gegeven wierd. En derhalven oordeele ik / dat het voozschreven geboe-
len eer vooz een hooffche flatterie / als vooz een stellige en Historische
waazheit te houden is. Dat de Alanen / die maaz een klein gedeelte
van dit Land / en vooz een korten tijd / in bezit hadden / om datse
dooz de Gothen verdrzeven wierden / het zelbe met den tytel van een
Koningrijk bestierd hebben / is zonder regenspraak : maaz daaz uit te
infereren / dat het noit onder eenige andere tytel zou zijn bekend ge-
weest / is iets 't welk dooz het voozgemelde voozbeeld volkomen word
ombezre gestoten. Zelfs is den voozschreven Hendrik / die omtrent de
bter

bier honderd jaren naa den overbal der Mooren geleefd heeft / niet Koning van Portugaal geweest / maar wel sijn Zoon Alphonfus ; die daazom ook van alle / die een oydentlijk Geslagt Register van de Koningen van Portugaal hebben uitgegeven / voor den eersten Koning van desen Landvaard word te boek gezet / zo als H. Ed. uit dit navolgende / van wiens oprechtigheid ik de selve volkomen verzekeren kan / sikaazblykelyk consereren sal.

Geslagt Register van alle de Koningen van Portugaal / zoo als de selve malkanderen van Alphonfus de Eerste / onder wien Portugaal eerst tot een formeel Koninkrijk wierd opgerigt / tot op den tegenwoordigen Don Pedro de A. successivelyk gevolgt zyn ; beneffens het jaaz getal / in het welke sy geleefd / endeden tijd / hoe lange sy geregeerd hebben / en nog verscheiden andere bysonderheden / die my bequaam oordeelden dat daaz omtrent eenig verder licht konden toebyngen.

Geslagt Register van de Koningen van Portugaal.

Desen Hendrick / wiens afkomst sommige uit het Huys van Lotharingen ; andere met meer waazschynlykheid / uit dat van Bourgondien / reekenen ; was beneffens andere tot hulp van Alphonfus de V. / Koning van Castillen en Leon / gekomen / die met een ontzachtgelyk Leger tegen de Mooren te velde trok.

Beschryge van den persoon van Hendrick ;

Alphonfus gaf hem / tot vergeldinge van sijn dapperheid / sijn natuuzlyke Dogter Theresia , ten houtwelyk ; en tot houtwelyks goed / onder den tytel van een Graaffschap / alles wat de Christenen doen ter tijd besaten in Portugaal : begrypende het Lanschap / waaz in de Steden Bragua , Coimbra , Viseo , Lamego , en Porto lagen ; beneffens het gene 't welk heden ten dage de naam van Tralos Montes boerd ; met bygevoegde concessie / al het oberige Land tot aan de Riviere Guadiana / de Mooren te mogen ontveldigen / en voor sig te behouden : onder voorwaarde / om als een Vasal / of Leenman van het Koninkrijk Leon / op desselfs Rijks dagen te moeten verschynen / en in tyden van oorlog met drie honderd paazden dienst te doen.

En van sijn komt in Portugaal.

Hem volgde in de Regeeringe sijn Zoon.

Ao. Christi. Ai. Regni.

1. Alphonfus de Eerste van die naam / en Eerste Koning van Portugaal. Dese versloeg in eene Veldslag bys Moorse Koningen ; om welke reden hy ter eeuwiger gedagtenis bys kleine Schilden / of Mooren hoosden in sijn Wapen liet setten.

III2. 73.

2. Sanchius de Eerste, Zoon van Alphonfus de Eerste, een wys en voorzigtig Vorst.

I185. 26.

3. Alphonfus de Tweede, bygenaamd de Dikke, een Zoon van Sanchius de Eerste.

I211. 12.

4. Sanchius de Tweede, bygenaamd Capel, een Zoon van Alphonfus de Tweede.

I223. 26.

5. Alphonfus de Derde, een Broeder van Sanchius de Tweede. Bygenaamd de Vrygeveige, of andersins

24	Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van	
	de Vader des Vaderlands.	1249. 32.
	6. Dionisius de Eerste, een Zoon van Alphonfus de	
	Derde; een wys / rechtvaardig / dapper / en vermogent	
	Dorst / en de eerste onder de Koningen van Portugaal /	
	die den Tytel van Algarven boezde	1281. 46.
	7. Alphonfus de Vierde, bygenaamd de Dappere,	
	een Zoon van Dionisius de Eerste.	1325. 26.
	8. Petrus de Eerste, bygenaamd de Rechtdoender,	
	een Zoon van Alphonfus de Vierde.	1357. 10. 7m.
	9. Ferdinandus de Eerste, een Zoon van Petrus de	
	Eerste.	1367. 16. 9m.
	10. Johannes de Eerste, bygenaamd de Groote, een	
	natuurlyke Broeder van Ferdinand de Eerste.	1385. 50.
	11. Eduard de Eerste, een Zoon van Johannes de	
	Eerste, een wys en beroemd Dorst.	1433. 5.
	12. Alphonfus de Vyfde, bygenaamd de Africaner,	
	een Zoon van Eduard de Eerste.	1438. 43.
	13. Johannes de Tweede, bygenaamd de Volmaakte	
	Prins, een Zoon van Alphonfus de Vyfde.	1476. 14.
	14. Emanuel de Eerste, bygenaamd een Zoon van de	
	Fortuin; wierd by uiterste wille / door Johannes de	
	Tweede, die sonder kinderen quam te sterben / tot	
	Erfgenaam en Nabolger van Portugaal verklaard.	1495. 26.
	15. Johannes de Derde, een Zoon van Emanuel de	
	Eerste.	1512. 36.

Dese was de Vader van Don Louis, Vader van Don Antonio, laatste Koning van Portugaal / die in Frankryk overleden / en in 't Minnebroeders Klooster binnen Parys begraven is.

16. Sebastiaan de Eerste, Zoons Zoon van Johannes de Derde, die syn Groot-Vader in de Regeeringe volgde / wanneer hy een kind van drie jaren was.

En vermits onder syn Regeeringe / en insonderheid na syn dood / 300 grooten veranderinge in Portugaal is voorgeballen: 300 sullen wy Beschryvinge van syn Historie ook met eenen wat verder ophalen.

Hy dan zoo jong zynde / wanneer den Troon te vaceren quam / 30 werd syn Vaders Broeder / de Cardinaal Hendryk / hem tot een Voogdt gegeven / om dat syn Groot-Moeder sig hadde geexcuseert / die last op sig te nemen. Maar hy tot meerder jaren komende / zoo heeft dit Koninkrijk / door al te groote hittigheid van desen Dorst / en den al te grooten pber om eere te behalen / zoodanigen krakt gekregen / dat het van den hoogsten top van syn gelukt byna als in een afgezond van elende werd ter neer gestort: alsoo desen grootmoedigen Dorst / die na niet-wes anders als na eer en glorie tragte / van sommige vleyers zoodanige aanslagen wierden in het hoofd gebragt / die zoo wel zyn hzagten

en ouderdom / als de geseheidheid van sijn Koninkrijk / bezre te boven gingen.

Hy gedagte op niet anders als op oorlogen / en hoe hy sijn Volk / Sijn al te
 't welk dooz een langdurige breede / en dooz het oefenen van den Hoop- groote
 handel / van de oude dapperheid verballen was / dooz het handelen van oorlogs-
 de Wapenen / weer mogt opwekken / en haaz boozgaande kloekmoe- lust.
 digheid weer levendig maken.

Dooz eerst dan nam hy een togt booz na het naast gelegen Africa / Sijn
 om dooz kleine schermurselingen spne en der vpaanden kragten te bezoe- voorne-
 ven : want het bebegten der Mooren / en ongelobige / was dog van al- men om
 le tijden de gewone oefeninge der Christenen gewozden. na Africa

Hier na besloot hy naaz Indien te gaan : maaz dese togt wierd hem te gaan.
 van sijn Vrienden afgeraden ; die eventwel bewilligden / dat hy een togt
 in Africa doen soude.

Hier toe gaf hem aanleidinge / dat Muley Mahometh , Koning Wat oc-
 van Marocco ; dooz sijn Vaders Broeder / Muley Malucco / uit sijn casie hem
 Rijk verdrzeven zynde / sijn toeblygt hy Koning Sebastiaan nam / en daar toe
 desselvs hulpe verzogt / om weer in spne Staten hersteld te wierd ge-
 woerden. geven.

Hy bebiende sig dan zoo wel van dese gelegenheid / dat hy niet te- Gaat in
 genstaande de ernstige afradingen van Koning Philippus de III. / en eigen
 andere wel meenende (hoewel sommigte Philippus de III. verdragt Persoon,
 houden / als of hy selve hem zulks beel meer sou hebben aangeraden) met een
 in eigen persoon na Africa overstak / met een groot / dog onbedreven groot,
 Rijkshetf. maar on-
 bedreven

Hiermee begaf hy sig / tegen alle reden en oorlogskunde / in 't her- Leger, na
 te van des vpaands Land / en aan een onbekende plaats : alwaaz hy Africa.
 nog met een beel groater Hef / als het spne was / sig in een opentp-
 ke Veld - slag in liet : die dan geen ander uitkomst hebben kon / als Word
 van zulken reukelosen onderneminge stond te verwagten. Want sijn elendig ;
 Volk / waaz onder den besten Adel van Portugeal was / wierd jammer- met de
 lijk van alle kanten ter neergehouden / en wat nog oder was gebangen syne ge-
 genomen : zynde dese Batallie / die hy Alacer in Africa / op den vier- slagen.
 den Augusti 1578. boozbief / te aanmerkelpher / om dat 'er drie Ko- Drie Ko-
 ningen ingebleven zyn ; als namentlijk de verdrzeven Koning Muley ningen in
 Mahometh , sijn verdrpber Muley Malucco , en Koning Sebastiaan , die dese slag
 vermist is / sonder dat men weet op wat mantere hy is om 't leven gebleven.

gehoemen : hoewel de Portugiesen zoo dwaas en bygelobig zyn / datse
 sijn wederkomst / nu van ober de honderd en agt-en-twintigtig jaaz
 verwagten.

Na dese ongelukkige nederlage van Koning Sebastiaan / quam sijn De Car-
 Oom / of Vaders Broeder / de Cardinaal Hendrik , aan de Regeerin- dinaal
 ge : de welke een oud en afgeleest man zynde / zoo is 'er onder hem Hendrik
 niet sonderlings boozgeballen / als dat men gedurende sijn Regeerin- komt tot
 ge / hem sijn Erf-regt tot de Kroon beknibbeld heeft. Regee-
 ringe.

Philippus Maaz naa dat Hendrik in den jare 1580. was komen te overlipden /
 de II. Koning 300 oordeelde Philippus de III. Koning van Spanjen / dat de krag-
 ning van tigste mantere van disputeren was / de wapenen ter hand te nemen.
 Spanjen En al zoo hy bemerkte dat het volk van Portugaal Don Antonio, een
 onder- natuuziphe Soon van Johannes de III. hy uitstekendheid genegen
 werpt sig was; diese ook reeds / tot Santaren en Lissabon booz Koning hadden
 Portu- uitgeroepen; zoo sond hy den Hertog van Alba met een sterk Leger na
 gaal. Portugaal; die gemelten Antonio verbzeef / en in weinige dagen mee-
 Schade ster van het Koningryk wierd.

dePortu- Belyk nu de Portugiesen seer smertelyk is voorgekomen / datse on-
 giesen der het geweld der Castilianen verballen waren / waaz tegen sy altijd
 hier door 300 grooten haat gehad hadden: zoo syn haaz ook naderhand uit dese
 overge- vereenige verscheide ongemakken overgekomen.

Portugie- Nog in den jare 1640. hebbense middel gebonden / dit onberbzaag-
 senfoeken lpe sok der Spanjaazden / ingezelschap van andere af te werpen; ter
 het jok occasie dat Philippus de IV. den Portugieschen Adel had opontboden /
 derSpan- om haaz tegen de Catalaners te gebuypen / die koorts te vooren tegen
 jaarden hem waren opgestaan. Want dese nu de Wapenen in handen heb-
 af te wer- bende / en gelegenheid vindende van sig met malkanderen te bespree-
 pen. ken; zoo gzeperse moed / om sig van Spanjen / het welcke reeds in
 Occasie Catalonten / in de Vereenigde Nederlanden / en elders zoo veel te doen
 van de hadde / af te scheuren / en den Hertog van Bragance, als naaste en
 welke fy wettige Erfgenaam van de Kroon / tot Koning te verklaren / endat
 sig ten onder den naam van Johannes de IV. hebbende desselfs Groot-Moeder
 voor- ook met Philippus de III. wegens het regt tot dese Kroon / in ver-
 schreven schil gestaan.

cinde be- T word als een groote misflag in de Politique der Spanjaazden
 dienen. aangemerkt / datse sig van den geselden Hertog / die zoo grooten / en schyn-
 Van der baren aanspzaak tot de Kroon had; die in zoo grooten aansien by de
 Spanjaar- Portugiesen was / endie hy na het vierde deel van 't gansche Portugaal
 den mis- in eigendom bezat / niet by tijds berzeekerden: maaz nog grooter won-
 slag, hier der is het dat de Portugiesen een aanslag van zoo grooten gewigt / zo
 omtrent begaan. hopenlyk en boozsigtig hebben weeten te beleggen / dat 'er de Span-
 Wonder- jaazden nter de minste luyt van behomen hebben / booz dat de selve
 baarlyke etndelyk en ten laarsten volkomen wierd uitgevoerd.

secreteffe Dese Revolutie nu is al te aanmerkelyk / en al te noodzakelyk tot de
 der Por- Historie van Portugaal omse niet van sijn eerste beginselen / en op het
 tugiesen, in 't uit- aller uauwkeurtigste / op te halen.

voeren De Portugiesen hadden / gelyk wy gezegd hebben / ober de fessig
 van dese jaaz onder het sok der Spanjaazden geweest / beklagende de gelukhige
 onderne- rpen diese beleefd hadden / wanneer men in haaz Havens / en inson-
 minge. derheid tot Lissabon / sag oncladen / alles wat het kostelykste in alle ge-
 Nadere dekten van de wereld gebonden wierd; endat in 't gessigt van haaz et-
 Befchry- gen Koningen / die zo wel haaz glorie stelden in het groot maken van haaz
 vinge van Onderdanen / als in het uytbreiden van haaz Staaten.
 dit alles.

De deze / zegge ik / hadden zo ras niet gezien / dat die van Catalonien het jok van de Spanjaarden hadden afgeworpen / of hy toonden een eenpartig misnoegen / dat sy daar in van andere waren te voozgekomen. Zy spraken in alle t' zamen komsten / dat men zodanigen misflag / dooz pber en naastigheid / moest verbeteren; onder tusschen berisep 'er byna een ganfch jaaz / met deze en diergelyke discourfen / eer datze tot eenig vast besluit konden komen; het welke niet eer gefchiede als in 't laaste van November / in 't jaaz 1640. wanneer byle Fidalgues, of Portugiese Edelluiden / sig alleen en in volkomen byzheid bevindende / en van deze zaak gefproken hebbende / die het gemeene voorwerp van alle haaz by eenkomsten was / zig ober en weer beschuldigdten van haazluider eigen nalatigheid / en datse zo qualijk tot een zaak van zo veel aangelegenheid konden resolveren; en derhalven beflootente / datze zonder eenig verber uitstel / den volgende dag / zynde juist een Donderdag / weer zouden t' zamen komen / om 'er eens de uitterste hand aan te leggen / en dat ieder van haaz een getrouw byzand zou mede bzenen / het welke van stuk tot stuk volbzagt wierd; zelfs quam 'er nog een zevende by / die mede deelgenoot van deze onderneming wou zyn.

Da datse haaz besluit van wel genomen hadden / en datse malkander op 't nieuw beloofd hadden / de zaak geheim te sullen houden: zo quam menze met malkander obereen / datse zig alle in het Palais / en wel in de Zaal van de Lijfwagten / zouden laten vinden / Zaterdag naastkomende / zynde den eersten December / 's avonds ten vier uren / elk met byle jonge luyden; beguaam om vpt te boeren 't geen men haaz zou gelaffen.

Deze Lijfwagten bestonden alleen in zommige Duitsfers / die zeer klein in getal waren / en die niets te doen hadden als wanneer de Koning uitging; bestaande dooz de rest haaz meeste bezigheid in bootschappen te doen / en in byleben dooz den een of ander te bestellen / om 'er een stutbertje mée te verdienen.

De zeven t' zamen gestwoozne zig dan ter vooznoemde plaafte / pzeeps op het gezelde uur / met twintig jonge gasten hebbende laten binden / also 'er een was agter gebleven; en de lijfwagten in maniere voozszheben aan hant hebbende geholpen / dat is / met byleben of andersz te verzendten: zo namenze het besluit / van Vasconcellos, Secretaris van Staat / die het Koninkrijk besterde / onder den naam en het gefag van Philippus de IV. / Koning van Spanjen / den hals te breeken / of wel op zyn Spans te poignazderen.

Maaz om uit deze Zaal na de trappen van het groot Pavillon te gaan / altoaz het berrek van dezen eersten Minister was / zo moest men langs een gzoote Gallerie gaan die byz duister was / om datze maaz van eene 3de ligt schepte / en dat daaz en boven alle de kozpnen met berfchepden banken van de Secretarie beset waren / waaz van de beshuurselen niet anders als een zeer naut en duistere passagie open-

Word
eerst
door drie
Edelluiden
ondernomen.
By welke
sig nog
vier andere
voegen.

Op wat
maniere
sy het
werk be-
leggen.

Komen
met haar
gevolg in
de Zaal
van de
Gardes.

Loopen
na de
Kamer
van Vas-
concel-
los.

lieten. Hier van daan was het / dat vermits die gene / die met het uitdoeren van deze commissie beladen waren / met een groot gerugt agter deze banken heenliepen / een Commiss met den degen in de busst uit quam lopen / om te vernemen warse begeerden : maa; deze zonder zig te bemoeyen met hem te beantwoozden / staken dezen elendigen onder de voet / en gingen regelrege na de Kamer van Dasconcellos / die het eenigste boozwerp van den haat der Portugiesen was.

Den welken sy eindelijk vinden, en den hals breken.

Roepen den Hertog van Braganca tot Koning uit.

Welk geroep door de gansche menigte beantwoord wierd.

Niet tegenstaande het kleinste gedeelte den nieuwen Koning kende.

Grooten van het Rijk vergaderen, en zenden om den Hertog van Braganca.

Die swarigheid maakt, de Kroon te aanvaar.

Maa; hem niet bindende ter plaats daazze hem zогten / zo dzeigdenze den Beurwaarder / hem te zullen doden / indien hy niet aanstonds aantwees / waaz Dasconcellos te binden was. Den dezen boozsijn leben bzezende / gaf een teeken met sijn hoofd / dat die gene die sy zогten / in zeker kaste was opgestooten. Sy loopen van daaz na toe / en binden den Ctran uitgestrekt nederleggen / biddende om lijfs genade : maa; zonder hem te willen hooren spzeken / zo boozstakenze hem met verscheiden wonden / wierpen hem ten venster uit op de plaats / en riepen tot verscheide malen : lang leve den Koning Dom Joannes de IV. Die genedie om laag in de Zaal gebleven waren deden van gelphen / en in een ogenblik tijds weergalmden het gansche Palais van alle kanten met het geroep : lang leve de Koning Dom Joan de I V. En vermits dit geschiede met het aangaan van de nagt / en dat het volk niet wiste wat dit worden wilde / zo sloot een peder sijn winzel / en de Portugiesen / die de Spanjaazden verboden hadden geweer te dragen / liepen na de wapenen.

Onder deze confusie / hoewel het grootste deel niet wiste wie dezen Dom Joan wezen mogt / zo liet men egter niet na gedurig te roepen : lang leve de Koning Dom Joan ; en deze acclamatiën met een ongelooftiche daazdsigheid van de eene straat tot de andere / en van het eene quazter tot het ander overgaande / zo wierd de gansche Stad in minder als niets verbuld met de gelukwenschingen booz een Prins / die niet tegenwoozdig / en zelfs van het minste gedeelte van deze menigte bekend was.

Ondertusschen bergaderden de Grooten / en zonden circulaire Bzeben na alle de Steden van het Koninkrijk / maa; booz al sondense na den Hertog van Braganca / die ses-en-twintig mielen van daaz was / tot Villa Victosa / sijn ordinaris verblijf plaats ; inzonderheid zeederd een jaaz herwaazts / na dat hy het commando over de Spaanse Armeen geweigerd had / welke gedestineert was / om die van Catalonien tot haaz pligt te doen wederkeren.

Egter nam dezen Prins dit met zo veel blijdschap niet aan / als men zig wel verbeeld hadde : want hy maakte swarigheid een Kroon te aanbaarden / die hy zelber geloofde niets te kunnen beschermen : maa; de Princeffe / sijn Gemalinne / hem zende in zulken zresolutte / representeerde hem met de grootste kloekmoedigheid van de Wereld ; dat 'er tegenwoozdig geen ander beraad voor hem te nemen was : want nademaal hy reeds voor Koning van Portugaal was uigeroepen, zo was

hy even zo wel schuldig ten regarde van Spanjen, als anders; dat her
 refus 't welck hy gedaen hadde van na Catalonien te gaan, hem reeds
 tot Madrid had suspect gemaakt; dat eyndelijk het aanbieden van de
 Kroon van Portugaal, hem nu volkomen Crimineel had aan dat Hof
 gemaakt: dat het derhalven beeter was, een Scepter te aanvaarden,
 die hem wierd aangeboden, en eerlyker te sterven als een Koning, dan
 als een simpel Onderdaan. Inboegen dat den Hertog eindelyk door
 deze reden bewogen wierd/ hoewel hy zig daar om niet eens te meer
 verhaaste; maaz quam/ al sagende/ met langzame dagretzen na Lis-
 sabon/ om nog een reden te hebben van zig te konnen ontschuldigen/
 indien het volk van deze verkiezinge een nabercouw had.

Op den eigensten Zaturdag avond waren de Bebynders van haaz
 Vaderland/ omstutwd met een menigte menschen/ in de Hoofd-Kerke/
 om het Te Deum te zingen: maaz het Capittel woude zig daar in
 geenerhande manieren laten binden/ wat instantien menten boozsche-
 ven eynde aanwoude/ oorzdeelende dat dit maaz een simpele opschuddin-
 ge van het gemeen was/ dewelke van geen verbolg zou zijn. Maaz
 den volgenden ogrent/ zijnde Sondag den tweeden December/ desel-
 ve Geestelykheit ziende/ dat het volk by sijn verkiezinge volhadde/ re-
 solbeerde een solemnele proeessie te doen; waaz by een aardige bedze-
 gerpe der gezeide Geestelyken staat aan te merken/ expres versonnen/
 om in allen geballe haazluiders baan te kladder te maken.

Van de groote Kerck nederwaazs gaande/ ontmoet men een huis/
 waaz in den Heiligen Antony de Padua certijds gebooren wierd. By
 den hoek van dit huys was een Crucifix; den Bisschop/ aan het Hoofd
 van dese Wende/ naderde het selve/ en 'er regt tegen over gekomen
 zynde/ viel hy op een van sijn knien neder/ en seide met een verhe-
 ven stemme/ dat het den groosten hoop van dese menigte hooren kon-
 de: Heere, indien dese daad, waar toe men ons heden gedwongen heeft,
 u aangenaam is, zoo toond ons het selve door eenig teeken. Zoo ras
 en had hy dese woorden niet gesproken/ of die gene die 'er het naaste
 by waren/ en van de kneep wisten/ rtepen met luider stemme/ dat
 het Crucifix een teeken had gegeven/ en die 'er wat verder af waren
 rtepen Mirakel, Mirakel; en alle met malkander herhaalden tot ver-
 schiden malen/ lang leve de Koning Dom Joan de IV.

Ondertussen waren onse Fidalgues seer verlegen/ dat den Sondag
 by na reeds gepasseert was/ sonder datse eenige tydinge van haaz Wyng
 hadden bekomen/ inboegen datse hem die eigenste dag na verscheiden
 Couriers/ een Man van aansten en van oordeel sonden/ om hem te
 bertonen van hoe grooten aangelegenheid het was/ sig by dese occasie
 te haasten. Dese laatste bond hem des Maanbaags/ omtrent ter halver
 wege/ in de vlakke van Montemoz/ alwaaz hy besig was met voge-
 len te schieten/ terwijl hy al sagtes avanceerde.

Maaz zo ras desen Woest door hem van den staat van zaken ter degen
 geïnformiert was/ zoo gaf hy/ sonder sig langer te bedenken/ of tijd

den;
 maat
 door de
 kloek-
 moedig-
 heit van
 sijn Ge-
 malinne
 daar toe
 bewogen
 word.

Geeste-
 lijke wei-
 gerd by
 het zia-
 gen van
 het Te
 Deum
 tegen-
 woordig
 te zijn,
 en de re-
 den
 waarom.
 Bedrie-
 gelyke
 vond
 van deze
 Geeste-
 lijke
 ter occa-
 sie van
 van dit
 voorval,
 in't
 werk ge-
 steld.
 Edelen-
 zijn zeer
 verlegen;
 over het
 lang uyt-
 blyven
 van den
 Koning.
 Die daer-
 om te-

groofter
spoed
maakt.

te vertiefen / sijn paard de sporen / en reed regelrecht naa Aldegalega / daaz hy nog tien mylen van daan was : en hebbende daaz een kleine Bark met twee Matrosen gebonden / wierp hy sig in de selbe / en liet sig daaz mede na Lissabon overboeren / 't welk regt tegen ober dese plaats / aan de andere zyde van de Tagus leid / die hier omtrent de dize mylen breed is.

En op
een onbe-
kende
wyse tot
Lissabon
komt.

Hy lande dan aan de boet / of aan de plaats van het Paleis / 't welk een groot bierkant is / en doen ter tyd van een ontalphe menigte van menschen van allezhande conditie / sere / en ouderdom verboud was / die sedert twee dagen haaz Hyms te bergeefs verwaagt hadden / haaz oogen altyd vast na Aldegalega gekeerd hebbende : maaz geen van allen kon raden / wanneerse dese kleine Bark sagen aankomen / dat de selve haaz Koning meê sou bzingen : zynde dit de reden : dat den Koning / wanneer hy aan Land trad / werk bond om dooz het gedrang / en op het Theater te komen / dat vooz sijn Majesteit was opgereg / om dat hy by na van niemand van haaz allen bekend was.

Het wel-
ke een
onuit-
sprekely-
ke vreugt
veroor-
zaakt.

Maaz na dat hy daaz was gekomen / en sig op het Theater aan het oog van al de wereld had vertoond / zoo was de bzeugd van dese menigte zoo groot / dat noit Koning met groofter toespuchinge is uitgeroepen. Maaz hy nog dit staat aan te merken / dat dese groote veranderinge / niet meer als dize personen het leven heeft gekoft.

Hy sterft,
en word
gevolgd
van sijn
Soon Al-
phonfus
de VI.

Van de daden van desen Koning sullen wy niet spreken / om dat het buiten ons oogmerk is / maaz alleen seggen dat wanneer hy in den jaere 1656. deser wereld quam te oversyden / sijn Soon en Razaat / Alphonfus de VI. hem succedeerde / wiens Moeder gedurende sijn minderjarigheid / de Regeeringe met goed beletd heeft voozgestaan. Maaz wanneer Alphonfus tot sijn jaren begon te komen / zo bleek het dat hy een mensch van een wildden / en woesten imbozt was : daaz-en-hoben had zekere ztekte die hy in sijn jonkheid gehad hadde / hem seer gekrenkt / beide aan sijn lichaamen aan sijn gemoed / ten minsten zoo als de gunstelingen van sijn Broeder / Don Pedro, hem beschzeben hebben : om welke reden hy dan ook naderhand zo wel onbeguaam tot de Regeeringe als tot den Egte staat geoozdeeld wierd. Egter Verhouthelijchte hy sig aan de Hertoginne van Nemours / uit het Huys van Savoyen. Maaz dese den tyd van seftien maanden by hem synde gewoest / en gedurende den voorszzeben tyd veel quade ontmoetinge en verdzetelijchheden hebbende uitgestaan / zoo begafse sig eindelyk in een Klooster / en begeerde van hem gescheiden te zyn : niet alleen om dat hy tot den Egtens staat onbeguaam was ; maaz ook / om dat hy soude hebben voozgenomen / iemand van sijn begunstigten by haaz te doen slapen / op dat hy dooz het bekomen van een Erfgenaam / sijn Broeder sou mogen uitsluiten / en de Kroon op sig bebestigen.

Verwy-
deringe
tussen

Daaz-en-hoben was de verwyderinge en de het misverstand zo hoog / tusschen den Koning en sijn Broeder / Don Pedro / geresen / dat dat den laaften niet sonder reden oozeelde / dat het eindelyk om sijn leven sou

fou syn te doen geweest / indien hy syn Broeder / en desselfs Gunstelingen / niet tydig pzevenieerde.

Hierom kzeeg hy den Adel en het Volk op syn zyde / en verpligte syn Broeder de Regeeringe af te staan : den welken hier tegen wierd toegelegd tweemaal honderd en t' severtig duisend ponden aan jaarlyk-ke inkomsten / beneffens het Huis van Baganca / met alle desselfs toebehooren.

Egter wilde Don Pedro sig in den beginne geen Koning laten noemen / maar alleen Prins Regent van Portugaal / voor en in de plaats van syn Broeder / die tot de Regeeringe onbequaam geoordeeld was. Ook nam hy op verzoek van het Volk / en met bewilliging van den Paus / de geseide Koninginne / Huisvrouw van syn Broeder / tot syn Egtgenoot : hebbende ook met de selve een Dogter gewonnen / die naderhand met den Hertog van Savoyen verloofd wierd / hoewel dit Houwelijk / om reden van Staat / geen voortgang had : zynde dit de selve Don Pedro die vervolgens den Koninglyken Titel en waazdigheid aangenomen / en het Koningryk van Portugaal tot op den huidigen dag / met behoorlyke lof / en tot genoegen van syn Onderdanen / bestierd heeft.

Voorz de rest moet ik A Ed. seggen / dat of wel het Koningryk van Portugal oorspronkelyk uit dat van Castilien en Leon syn afkomst heeft / dat nochtans de Portugiesen / sederd het opregten van haaz fundamentale Wetten tot Lamego / in den jare 1143. dese Opperhoofdigheid / of dependentie / in geenen deele hebben willen erkennen : gelyke dan ook reeds in den jare 1126. na datse op de Castilianen / met dewelke sy in onlust waren geraakt / een gzoote overwinninge verkregen hadden / gesustineert hebben / datse van het erkennen van der selven Opperheerschappie ontslagen waren. En alzoo de geseide Grondwetten een seer capitaal stuk zyn / het welke in de handen van weinig menschen gebonden word / en egter seer aanmerkelyk ten opzigt van verscheiden zaken is : zoo en twyfele ik niet / of het sal A Ed. ten hoogsten aangenaam zyn / van sulken heerlyken stuk werlt het regte model te sien.

Fundamentele Wetten van het Koningryk van Portugaal ; gemaakt in de eerste t' samenkomst van desselfs Wigemeene Staten / gehouden tot Lamego / een Stad in de Provincie van Beira / onder de Regeeringe van Alphonsus / eerste Koning van Portugaal / in den jare 1143.

In den name van de Heilige Drie-eenighelt / de Vader / de Zoon / en de Heilige Geest. Een onverdeelde Drie-eenighelt / en die in der eeuwigheit niet verdeeld kan worden. Ik Alphonsus / Zoon van Graaf Hendrik / en van de Koninginne Theresia / klein Dogter van den Grooten Alphonsus / Keiser van Spanjen ; en sederd weinig tyd / door de bazinhertighelt Gods / verheben tot de Koninglyke waazdigheit.

Alphon-
fus en
syn Broe-
der, Don
Pedro.
Die den
Adel op
syn zyde
krygt, en
Alphon-
fus uit de
Regee-
ringe
stoot.
Encinde-
lyk de
Gema-
linne van
desen
synen
Broeder
tot syn
Vrouw
neemt.
Sederd
wanneer
de Por-
tugiesen
gewei-
gerd heb-
ben, de
Opper-
hoofdig-
heit van
de Span-
jaarden
te erken-
nen?
Fonda-
mentale
wetten
van het
Koning-
ryk van
Portu-
gaal.

Beweeg-
redenen
tot de
selve.

Nademaal ons Godt ruste heeft gegeven / en dat hy ons Ober-
winninge op de Mooren onse Vpanden heeft doen behalen ; en dat wy
van den tyd van Dzeede / welke hy ons heeft gegeven / soeken te pro-
fiteren / zoo hebben wy de volgende personen t' samen geroepen /
van de welke gy hier de namen en haaz qualiteit kont sien.

Perfoo-
nen by
dese
plegre-
lykheid
regen-
woordig

Den Aarts-Bisschop van Braga / de Bisschoppen van Bisco /
van Porto / van Coimbya / en van Lamego / beneffens alle onse
andere Raden en Hovelingen / hebbende haaz Familien in de Steden
van Coimbya / van Guimaraes / van Lamego / van Bisco / van
Barcellos / van Porto / van Francoso / van Chabes / van
Chateau du Roy / van Bouzellas / van Paredes Velhas / van Se-
na / van Camihan / van Mont Mayor / van Isgueire / en van
het Koninglyke Veldhuis.

De Pro-
cureur
Generaal
van den
Koning
opent de
Verga-
deringe
van de
Staten.
De Bre-
vet-
ten van
den Paus
worden
gelesen,
en Al-
phonsus
tot Kon-
ning uit-
geroe-
pen
Kroo-
ninge
van den
Koning.

Laurentius de Diegas / moetende het woord doen voor den Ko-
ning / in qualiteit als syn Procureur Generaal / in tegenwoordigheid
van den Koning / sittende op syn Troon / maaz sonder eenige Kro-
ninglykheid / vergaderd in de Kerke van Sancte Maria van Almacave:
dese Laurentius de Diegas nam het woord / en seide ;

Syn aan-
spraak
tot het
Volk.

De Koning Alphonsus / dien gy in het Veld van Ouricque hebt ver-
koren en uitgeroepen / heeft u lieden hier doen vergaderen / ten einde
gy soud hooren lesen de opene Brieven van onsen Allerheiligsten Vader /
den Paus Eugenius de Derde / om te weeten / of gy Alphonsus
voor uwen Koning wild erkennen. Het Volk antwoorde eenparig /
dat sy wilden dat Alphonsus haaz Koning zy. Indien gy wild / sei-
de Diegas dat hy u Koning zy / op wat wyse wild gy dan dat hy
die wesen sal ? Sal syn Koningryk met syn leven eindigen ; of sullen
zijn Kinderen in het selve succederen ? Het Volk antwoorde aanstonds /
Alphonsus sal onsen Koning zijn zoo lange als hy leefd / en na zyn
dood sullen zijn Mannelyke Erven / dat is / zyn Zoonen onse Kro-
ningen zijn. Indien gy dat begeerd / herhaalde Diegas / zoo geest
hem de Koninglyke merkteekenen ; en het Volk antwoorde / wy ge-
ven hem die in den name des Heeren ? Chans stond den Aarts-Bis-
schop van Braga op / en nam uit handen van den Abt van Laurbano/
en groote gouden Kroon / met perlen beset (die van de Gotsche Kro-
ningen aan dit Klooster was gegeven / en van welke zy zig altyd be-
diend hadden) en sette die op het hoofd van den Koning / die een
blood swaayd in sijn hand hadde / zijnde het selve 't welk hy in den
oorlog gedragen had. In dese gestalte seide Alphonsus met een ver-
heben stemme : Geloofd sy Godt , die my altyd heeft bygestaan , wan-
neer ik u van uwe Vyanden verlost hebbe , met desen selvigen degen ,
die ik tot u lieder bescherminge drage. Gy hebt my Koning gemaakt ,
en ik moet de forge van den Staat met u deelen. Ik ben u Koning , en
nademaal ik de selve ben , zoo laar ons Wetten maken , die de ruste
van ons Koningryk kunnen verseecken. Wy willen dat seer wel , seide
het

En ant-
woord

Het Volk; maakt zulke Werten als 't u welgevald. Wy sijn hier geko- van het
 men met onse Kinderen, en met onse Familien, om aan te hooren, en Volk.
 op te volgen, wat gy ons zuld gelieven te ordonneren. Op dese ant-
 woord riep den Heer Koning / de Bisschoppen / den Adel / en alle dese
 volmagt van de Absenten hadden: en sp guamen ober een / dat men
 van nu af aan Werten wegens de Successie tot de Kroon sou maken;
 zynde zoodanig / als in dese nabolgende Aritikelen staan uitgedrukt.

I.

Dat den Heer Koning Alphonsus lange jaren lebe / en ober ons Wetten
 regeere. Indien hy Zoonen / of Mannelike Erfgenamen heeft / dat aangaan
 dese onse Koningen zyn / zonder dat het van nooden zy / andere cere- de deSuc-
 monten / tot een nieuwe verkiefsinge te maken. De Zoon zal sijn cessie van
 Vader nabolgen / naderhand de klein Zoon / en verbolgens de Zoon deKroon.
 van den klein Zoon / en zoo tot in der eeuwigheid haazluder Pako-
 melingen.

I I.

Indien den oudste Zoon van den Koning komt te sterben by 't le-
 ven van sijn Vader / zoo zal de tweede Zoon / na 't overlyden van sijn
 Vader / onse Koning zyn; de derde zal de tweede volgen; de vierde de
 Derde; en zoo verbolgens alle de andere.

I I I.

Indien den Koning sonder Zoonen / of Mannelike Erfgenamen / Indien
 sterft / zoo zal de Broeder van den Koning / indien hy 'er een heeft / den Ko-
 onsen Koning zyn; dog maaz alleen zoo lange als hy leeft: want na ning
 sijn dood / zoo sal de Zoon van desen laatsten Koning onsen Koning geen
 niet zyn; ten waaz de Bisschoppen en Staaten hem verhooren; en Manne-
 als dan zal hy onse Koning zyn; want zonder dat zoude hy het niet lyke Erf-
 konnen wesen. heest, wie
 als dan
 sal succe-
 deren.

I V.

Laurentius de Biegas stond op / om aan de Bisschoppen en ande-
 re Heeren te bzagen / of sp ook begeerden dat de Dogters tot de Kroon
 zouden succederen; en dat hy wenschte dat men daar van een Wet
 maakte. Na een lange contestatie / zoo stelden de Bisschoppen en de
 Heeren vast / dat de Dogters van de Heer Koning souden regeeren /
 maaz in deser voegen.

V.

Indienden Koning van Portugaal geen Zoon / of Mannelike Erf- Dogters
 genaam heeft / en dat hy een Dogter heeft / zoo sal de selbe / na de succede-
 dood van de Koning / Koninginne zyn / onder boozwaarde datse met ren in
 een Portugies Heer zal trouwen; maaz dese en zal de naam van Ko- Portu-
 ning niet bzagen / booz dat hy een Zoon van de Koninginne heeft / met gaal, en
 de welke hy getrouwd is. Als hy in 't Geselschap van de Koningin- onder
 ne is / zoo zal hy aan haaz slinker hand gaan / en zal de Koninglike wat con-
 kroone niet op sijn hoofd zetten. dition?

V I.

Deze Wet sal altijd onderhouden worden / en de oudste Dogter van den Koning zal geen ander Man als een Portugies Heer hebben / op dat geen Ritheems Dorst meester van het Koninkrijk worde. Indien de Dogter van den Koning een Prins of Heer van een vreemde Natie trouwt / zoo zalse booz geen Koninginne erkend worden / om dat wy niet en willen dat ons Volk verplicht zy / een Koning te gehoorzamen / die geen gebooren Portugies is / naazbemaalse onse Onderdanen en Compatriotten zyn / die zonder hulpe van anderen / dooz haaz eigen dapperheid / en ten kosten van haaz bloed / ons tot Koning gemaakt hebben.

V I I.

Dit sijn de Wetten die haaz opstigt hebben op de Successe van de Kroon van Portugaal / en die van Albert / Cancellier van den Heer Koning / met een verheben stemme gelesen wierden. Het Volk stemde de selve toe / en antwoorde datse goed en billik waren / daaz byvoegende datse geen andere wilden / 't sy booz haaz of booz haaz Nakoelingen ; die zoo wel als sy de selve altijd ongeschonden zouden bewaren.

V I I I.

Laurentius de Viegas selde tot het Volk / dat de Heer Koning vzaagde / of men van gelphen ook Wetten wilde maken / aangaande den Adel / en de Justitie. Sy antwoorden / datse te vreedten waren dat men die maakte / behoudens datse conform de Goddelijke Wetten waren : en de zoodanige zyn / welke hier na volgen.

I X.

Wetten
aangaan-
de den
Adel.

Waar
van de
Ongelo-
vige en
Joden
zyn uit-
gesloot-
ten.

Alle die gene die van Koninglyken bloede zyn / zoo wel als haazluder Nakoelingen / zullen booz Prinzen erkend worden. De Portugiesen die gestreden zullen hebben booz de Persoon van den Koning / booz sijn Zoon / booz sijn Swager / of booz de bescherminge van den Koninglyken Standaard / zullen Edele zyn : maaz nog de Nakoelingen van de Mooren / nog de Zoonen van de Joden / nog de Kinderen van de Ongelovige / mogen na den Adel niet aspireren. Indien een Portugies Krijgs-gevangen is gemaakt dooz de Barbaren / en in dien hy in sijn slavernye sterft / zonder dat hy aan de Heptige Doop / of aan sijn Religie gerenunteeert heeft / een zoodanige sijn Kinderen zullen Edele zyn. Iemand die een vrandijck Koning / of sijn Zoon ge- dood heeft / of die haaz Koninglyke Standaard gewonnen heeft / zal booz Edel erkend worden. Den ouden Adel sal altijd booz zoodanig erkend worden / en die gene die booz onsen dienst de Wapenen gedragen hebben / in die fameuse Bataille van Ourique / zullen Edele zyn / en onse Oude Bassallen genaamd worden.

X.

Indien een Edele zoo lache is / dat hy de blugt neemt wanneer hy begten moet / indien hy een onnozele met sijn degen geslagen heeft; indien hy sijn leven niet gewaagd heeft vooz de byzheid van den Persoon des Konings / vooz die van den Prins sijn Zoon / en vooz de bescherminge van den Koningsliken Standaard; indien hy van een valschen eed overwonnen is / en dat hy de waazheid van een zaak / die de Koning begeerde te wecten / vooz hem verborzen heeft; indien hy qualijk van de Koningsime / of van haaz Dogters gesproken heeft / indien hy het Leger van den Koning verlaten heeft / om hy de Mooren te gaan dienen; indien hy gestolen heeft; indien hy den heiligen Name Gods gelasterd heeft; en eindelyk / indien hy op de Persoon van den Koningh heeft toegelegd / een zoodanigen Edelman zal zo wel als zyn nakomelingen / ten eenemaal van den Character van sijn Adeldom gedegradeert worden.

Oorza-
ken
waarom
iemand
sijn Adel
verliest.

X I.

Dit zijn de Wetten den Adel rakende / die Albert / Cancellier van den Heer Koning / met een verheven stemme gelezen heeft. Het Volk stemde deze toe / en zelde datze goed en billik waren / daaz hyboegende / datze geen andere begeerden / 't zy vooz haaz / of vooz haazluider nakomelingen / dieze zo wel als sy zelve altijd ongeschonden souden onderhouden.

X I I.

De Autoonderen van het Koninkrijk zullen den Koning gehoorzamen. De Bonnissen en Ovdonnantien / die de Alguazils zullen geven / als Regters van den Koning in het Koninkrijk gesteld zijnde / om volgens de Wetten te oordeelen / sullen ter executie gesteld worden / en onze Onderdanen verplicht zijn zig de zelve te onderwerpen.

Onder-
werpin-
ge van
het Volk
aan deze
Ordon-
nantien.

X I I I.

Die van een vol / of diefftal overtuigd is / zal met bloote schouderen ten toon gesteld worden / in de publyke plaats / vooz de twee eerste malen; indien hy het weer doet / zo zal hy met een gloejend pzer vooz het hoofd gebzandmerkt worden; en zo hy des niet tegenstaande volhaaz / zo zal men hem sijn proces maken; maaz indien hy ter dood veroordeeld is / zo sullen de Regters het bonnis niet ter executie brengen / sonder een expres bevel van den Heer Koning te hebben.

Wetten
aangaan-
de de
Justitie.
Ten op-
figte van
een vol.

X I V.

Indien een getrouwde Vrouw overspel begaat / en dat de Man goezde en onsefbare betwpen en getuigen daaz van heeft / en daaz over eerst aan den Regter / en naderhand aan den Heer Koning klaagd; zo sullen de twee overspelige ten huure gedoomt worden: maaz hy aldien de Man sijn Vrouw reclameert / en dat hy verzoekt dat men de executie

Van
Over-
spel.

36 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
van die Donnis geliebe op te schozten / zo zal die gene die overspel
met deze Vrouw gedzeben heeft / niet gestraft worden / om dat de Wet
verbied dat men een schuldige zal doen sterben / na dat die gene / 't zp
Man of Vrouw / die mede pligtig aan de zelve misdaat was / is bzz-
gekend.

X V.

Van
Manflag,
en Ver-
krachten.

Dez doodslager / wie hy ook zou wezen / zal ter dood berooz-
deeld worden / zo wel als die gene die een Edele Dogter gebtoleert
heeft; de welke nog daaz en boben alle het goed van den gewelddoen-
der zal toebehoren. Indien het geen Edele Dogter is / zo zal die Per-
soon / zonder agtinge op sijn qualitegt te nemen / gehouden sijn haaz
troutwen.

X V I.

Als iemand met geweld het goed van een ander heeft na sig gene-
men / zo zal die gene die beroofd is / daaz ober aan den Regter kla-
gen; en als dan zal hy hem doen wedergeben / het geen hem van den
anderen ontnomen was.

X V I I.

Geldboe-
ren, we-
gens
quetzu-
ren.

Die gene die iemand met een degen / met een steen / of met een stok
gequetst heeft / zal dooz den Regter gecondemneert worden / tten Ma-
rabitting aan den gequetsten te betalen.

X V I I I.

Al de gene die een Alguazil eenige injurte heeft aangedaan / die een
Bedienaaz van de Justitie is; of een Alcaide / die een Bedienaaz van
den Oozlog is; en alle betde van den Heer Koning tot het oeffenenen
waaznemen van haaz chazges / sijn gesteld; die zal met een gloesend-
pzer gebzandmerkt worden / indien hy de stoutigheid gehad heeft van
haaz te slaan / zo niet / zo zal hy gecondemneert worden / om vijstig
Marabitting booz een boete te betalen.

X I X.

Dit sijn de Wetten die de Justitie raken / die Albert Cancellier van
den Heer Koning / met een luide stemme gelezen heeft. Het Volk
stemdeze toe; en zelde datze goed en billik waren / daaz byboegende /
datze geen andere begerden te hebben / 't zp booz haaz / of booz haaz-
luidez nakomelingen / die zo wel als zp de zelve altijd ongeschonden
souden bewaren.

X X.

Het
Volk be-

Laurentius de Megas stond op / en zelde tot het Volk / wuld op dat
de Heer Koning na de Staats vergaderinge van den Koning van Leon
ga / en dat hy hem / of eenig ander Ritheems Persoon / van den Paus
gecommitteert / die hem tot Koning heeft gemaakt / tribut betale
? Een ieder stond op / trok sijn swaazd / en het zelve in sijn hand hou-
dende / zelde / Wy sijn Vrye-luiden , en onzen Koning is het zo wel als

Wy